БЕКЕТ

ПЕРЕКЛАДАЧА ВІД
АЧАДАЛКЕРЕП ІДВ
ІДВ АЧАДАЛКЕРЕП
ПЕЧЕЖКЛАДАРА ЯДІ

0000000002 90

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

ВІД ПЕРЕКЛАДАЧА

Перевидання українського перекладу роману Семюеля Беккета «Уот» майже через чверть століття після його виходу в журналі «Всесвіт» означає, що Беккет таки починає «приживатися» на нашому ґрунті. І цьому не можна не дивуватися, бо не лише уся творчість С. Беккета, а й те, що вона уособлює (Захід, раціоналізм, логіку, позитивізм, лаконічність і дисципліну письма), аж ніяк не суголосне нашому замашному, емоційно наснаженому, анархічному, «степовому» підходові до життя. Але, як бачимо, будь-які вияви творчого генія несуть у собі зерна універсальності і дають людству надію на можливість повноцінного спілкування.

Друга світова війна застала ірланського письменника Семюеля Беккета у Франції. Він ризикував життям, допомагаючи підпільникам, і буквально за мить до арешту втік з дружиною на Південь Франції. Вдень, щоб не померти з голоду, він батрачив на селян, а вечорами, «щоб не збожеволіти» (його власні слова), писав роман про Уота.

На початку твору цей дивакуватий персонаж, після того як кондуктор виштовхує його геть із трамвая, дістається поночі до маєтку ще загадковішого пана Нота

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

і залишається там на кілька років. Уот працює спочатку на нижньому поверсі, доглядає господарство, порядкує в хаті. Через рік його переводять на другий поверх, де він прислуговує панові Ноту, готує йому їжу та миє посуд. На пана Нота постійно працюють два служники: один — нагорі, другий — долі. Коли приходить Уот, його попередник, Ерскін, іде геть. І так само, коли приходить Артур, Уот збирає свої торбини, рушає вночі на станцію, зазнає там чергових наруг і каліцтва, купує квиток до кінцевої зупинки і зникає. Наприкінці роману з різних натяків читач здогадується, що Уот перебуває нині в притулку для божевільних, де ходить назадгузь, розмовляє задки, думає в тому ж напрямку, намагаючися збагнути, що він насправді робив у маєтку пана Нота.

Про справжню ж глибинну проблематику «Уота» написано сотні статей, книжок, дисертацій, досліджень і коментарів. Їхні автори згодні між собою у тому, що С. Беккет у своєму останньому англомовному (після війни він перейшов на французьку) романі з допомогою філософів, заґримованих під блазнів, розігрує трактат про мову, про наукоцентричну європейську свідомість, про релігію, про біль та розпач людини, якій випало жити у XX столітті.

«Уот», якщо вірити його прискіпливим дослідникам, є замаскованим ребусом і суцільною грою слів. Усе починається з імен головних персонажів — Уота і Нота. Слово «Уот», залежно від того, як його написати англійською, може означати «що?», «ват» (одиниця потужності електричного струму) та «знаю» (з давньоанглійської). «Нот» може бути «вузлом», «потребою» (з німецької), запереченням «ні», словами «нуль» та «ніщо». Роман Беккета розповідає про стосунки між Уотом і Нотом, між слугою і паном, між рабом Божим і Всевишнім (принаймні обидва персонажі роблять усе, щоб не вийти за рамки відведених їм ролей). Але ця книжка, власне, не про те, що Уот зробив, а про те, що він подумав.

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>

Справжнім героєм роману, так само, як і його темою, є Уотові думки, бо їхній носій не робить різниці між словами та речами, які вони означають. Уот — це логічний позитивіст, ходяче втілення теорій Фріца Маутнера, Людвіга Вітґенштейна та Рене Декарта, засновника нового європейського раціоналізму. Для Уота слово та його значення повністю тотожні. Щоб зрозуміти, а отже, й знешкодити будь-яке явище, достатньо його сформулювати, визначити, класифікувати, загнати в слова. Те, що не піддається поясненню, Уот іґнорує як щось, геть позбавлене змісту і значення.

Пошук значення слів та явищ, який весь час веде людина, озброєна конкретним, раціональним значенням словникових одиниць, і її трагічна неспроможність збагнути хоча б те, що відбувається довкола — це, власне, і є тема «Уота», а може, й усієї творчості С. Беккета. Щирий, переповнений сумлінням і побожністю Уот є пародією на спроби людини осягнути Неосяжне, «спіймати Бога за бороду».

«Уот?» (що?), — питає людина.

«Нот» (нічого), — відповідає Бог.

Але людина не здається і продовжує шукати зрозумілу їй відповідь. Та її розум зі знаряддя пізнання перетворився на пастку. Тому й сама вона більше нагадує собаку, що ганяється за своїм хвостом.

Цей переклад зроблено за текстом першого видання 1953 року (OlympiaPress, Paris). Він був би неможливий без того заохочення й підтримки, яку мені постійно надавала редакція тодішнього «Всесвіту», і в першу чергу — Микола Рябчук. Але найбільша моя подяка — блискучому редакторові цього перекладу Олександрові Тереху. Його знання, майстерність, такт і бездоганний стилістичний слух дозволили зробити цей глибокий, веселий, абсурдний і моторошний твір частиною сучасної української літератури.

Володимир Діброва

Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>